

21. LESNÍ HOSPODÁŘSTVÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ

Lesní hospodářství je významným, z hlediska rozlohy nejvýznamnějším, ekonomickým potenciálem v zájmovém regionu. Lesní porosty pokrývají více jak 71% celkové rozlohy zájmového regionu. Lesní hospodářství zde má dlouholetou tradici.

Text převzat v nezměněné podobě:

Stanovisko Lesů České republiky, s. p. k oznámení záměru na vyhlášení CHKO Novohradské hory

Oznámený záměr se dotýká obvodu působnosti lesní správy Nové Hrady a lesní správy Kaplice v rámci oblastního inspektorátu Český Krumlov státního podniku Lesy České republiky (dále „LČR“). Vedle lesů, k nimž mají právo hospodařit LČR, se v zájmovém území nacházejí ještě významné majetky obcí (o celkové rozloze cca 2500 ha, z toho na LS Nové Hrady cca 2000 ha) a menší výměra lesů fyzických osob. Do dnešní doby také není definitivně uzavřena otázka případného vydání majetku rodu Buquoyů.

Přes dlouhodobé intenzivní hospodářské využívání lesů na novohradsku jako zdroje obnovitelné suroviny byla právě v této oblasti věnována velká péče pěstování smíšených lesních porostů. V roce 1838 také došlo díky osvícenosti tehdejšího majitele panství hraběte Buquoye k vyčlenění vybraných částí lesů k ponechání samovolnému vývoji (jádro současné NPR Žofínský prales a NPP Hojná voda). V této souvislosti snad stojí za zmínku, že např. v celé SRN dnes žádné pralesy (resp. jejich fragmenty) dochovány nejsou. V posledních desetiletích bylo a je lesní hospodaření v této oblasti spojováno se jmény význačných lesních hospodářů Vítězslava Krále a ing. Bohuslava Švarce. Ing. Švarc je dodnes předsedou místní organizace ČSOP, která dlouhodobě spolupracuje s LČR v praktických otázkách ochrany přírody.

S vědomím významnosti příkladného pěstování smíšených lesních porostů a v návaznosti na postupně vytvářené podnikové programové dokumenty zřídily LČR v roce 1996 na části předmětného území – LS Nové Hrady – demonstrační objekt, jehož úkolem je prezentovat odborné i laické veřejnosti výsledky výše uvedené práce, a její pokračování v současnosti.

Vyhlášení CHKO Novohradské hory je dlouhodobým záměrem ochránců přírody v regionu. První jednání probíhala již v 80. letech 20. století. Další jednání následovala v polovině 90. let. V roce 1995 však tehdejší ministr životního prostředí Ing. F. Benda již připravený návrh vládního nařízení stáhl z programu jednání vlády.

V roce 1996 byl MŽP (OOLP?) zadán Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů, pobočce České Budějovice, úkol zpracovat Plán péče navrhované CHKO Novohradské hory. LČR však nebyly přizvány k jeho zpracování, ani nemohly vznést připomínky. Finální verze (1997) byla vytištěna ve třech paré, z nichž se zachovalo pouze jedno na pobočce ÚHÚL v Českých Budějovicích. Osud dalších dvou exemplářů není znám, má se za to, že byly předány MŽP.

V roce 1998 byl záměr zřízení CHKO Novohradské hory zahrnut do Státního programu ochrany přírody a krajiny.

V prosinci téhož roku se na organizační jednotky LČR obrátil Okresní úřad České Budějovice se žádostí o připomínky k návrhu zřízení přírodního parku Novohradské hory. O rok později se stejnou žádostí následoval Okresní úřad Český Krumlov. Oběma institucím byly připomínky zaslány. K vyhlášení přírodních parků došlo nařízením OkÚ Č. Budějovice od 1. 1. 1999 a OkÚ Č. Krumlov od 1. 11. 1999, s tím, že nařízení budou zrušena, jakmile dojde k vyhlášení CHKO Novohradské hory. V roce 2000 byl pro oba okresní úřady firmou LesInfo, a.s. České Budějovice dokončen Regionální oborový dokument OPK pro území přírodního parku Novohradské hory (studie hodnocení krajinného rázu). Tento dokument jsme vlastní iniciativou a na základě souhlasu pořizovatele získali v průběhu července 2002.

Počátkem roku 2002 orgány ochrany přírody znovu zahájily aktivity ve věci vyhlášení CHKO. První jednání se uskutečnilo v únoru 2002 na Agentuře ochrany přírody a krajiny v Českých Budějovicích, tentokrát již za účasti zástupců organizačních jednotek LČR a zástupce ZO ČSOP 14/09 Nové Hrady Ing. Švarce. Na tomto jednání AOPK Č. Budějovice prezentovala grafické znázornění hranic CHKO a návrhu zónace. Oba přítomní lesní správci LČR vznesli námitky proti připravovanému rozsahu první zóny. Mimo jiné bylo dohodnuto aktualizovat návrh plánu péče (k čemuž dosud nedošlo) a přizvat k dalším jednáním Klub českých turistů.

Další jednání proběhlo v březnu 2002 za účasti zástupců obcí, zastupitelstva Jihočeského kraje a Jihočeské univerzity. Návrh zónace byl podroben kritice jako nedostatečně přehledný. Účastníkům byl sice rozdán fragment rozborové části plánu péče s popisem jednotlivých zón, avšak při porovnání s mapovými zákresy byly zjištěny zjevné nesoulady.

Zástupci některých obcí, zejména města Nové Hrady, nebyli zcela přesvědčeni o ekonomickém přínosu zřízení CHKO pro obyvatelstvo daného regionu a vymínili si pro své rozhodnutí zpracování sociálně ekonomické studie na toto téma.

Dne 31. 5. 2002 jsme obdrželi od MŽP oznámení záměru na vyhlášení CHKO Novohradské hory, jehož přílohou byl návrh Nařízení vlády, důvodová zpráva, mapa 1:40 000 se zákresem hranice navrhované CHKO a zón odstupňované ochrany přírody a návrhová část plánu péče o CHKO (z roku 1997). Kopii rozborové části ze S CHKO ČR jsme na základě naší žádosti obdrželi dne 23. 7. 2002. Identifikaci jednotlivých zón odstupňované ochrany přírody na jednotky rozdělení lesa jsme však dodnes neobdrželi.

Na základě dosavadních předběžných jednání, obdržených podkladů a dalších nám známých skutečností vydává státní podnik Lesy České republiky následující stanovisko k záměru na vyhlášení chráněné krajinné oblasti Novohradské hory.

K předloženému záměru vyslovujeme v zásadě kladné stanovisko, které je však podmíněno nutnou aktualizací dokumentů souvisejících s vyhlášením, tj. zejména návrhu nařízení vlády, návrhu zónace a návrhu plánu péče o CHKO a respektováním našich připomínek k nim.

To, že území Novohradských hor je navrženo jako chráněná krajinná oblast, vnímáme nejen jako ocenění dochovaných přírodních, krajinných a kulturních hodnot, ale i jako ocenění práce lidí, kteří se podíleli a podílejí na jejich dochování.

Současně však připravované zřízení CHKO považujeme za velký závazek do budoucnosti, jehož naplnění nelze zajistit pomocí úředníků orgánů ochrany přírody, ale pouze a jen spoluprací všech dotčených subjektů. I na základě zkušeností ze spolupráce s jinými CHKO v České republice jsme toho přesvědčeni, že všechny potřebné dokumenty musí být

zpracovány za maximální spolupráce a následně důkladně projednány se všemi dotčenými subjekty, a to již ve fázi projednávání záměru na vyhlášení CHKO.

V této souvislosti nabízejí LČR na úrovni svých dotčených organizačních jednotek i ředitelství podniku konstruktivní spolupráci při přípravě návrhu zónace a plánu péče, které by vycházely z aktuálních dat a již existujících schválených dokumentů. Stávající návrh plánu péče je poznamenán nejen dobou svého zpracování, ale i skutečností, že nebyl zřejmě s nikým projednáván. S ohledem na celkový příklon společnosti k trvale udržitelnému hospodaření považujeme principy obsažené v částech týkajících se lesního hospodářství za překonané. Doporučujeme vycházet z platných dokumentů, ať již státních (Oblastní plán rozvoje lesa), či podnikových (Program trvale udržitelného hospodaření v lesích, Program 2000).

Na druhou stranu konstatujeme, že na základě platné lesnické legislativy zakotvený trend trvale udržitelného hospodaření s preferencí podrostního hospodaření v lesích ve spojení se zvyšováním podílu melioračních a zpevňujících dřevin v lesních porostech při obnově lesa atd. je do budoucna zárukou stále většího přibližování se druhové skladby skladbě přírodě blízké a to i bez nutného zastřešení statutem CHKO.

K časově a tedy i obsahově zastaralým podkladům, které nám byly dosud předloženy, máme zejména následující připomínky.

1. Připomínky k návrhu nařízení vlády

§ 5 odst. 1 písm. b) – upravit takto: „**provádět leteckou aplikaci hnojiv, chemických látek nebo chemických přípravků, s výjimkou zásahů proti lesním požárům a lesním kalamitním hmyzím škůdcům,**“

§ 5 odst. 1 písm. h) – upravit takto: „**upravovat a udržovat vodní toky, kromě čištění sběrných příkopů povrchového odvodnění a vodotečí při obnově lesa,**“

§ 6 odst. 3 doplnit na konec: „**Současně je v konkrétních případech nutné posoudit míru veřejného zájmu ochrany přírody a veřejného zájmu ochrany nemovitostí, majetků a zdraví a života obyvatel zájmového území.**“

2. Dílčí připomínky k návrhu hranic CHKO a zón odstupňované ochrany přírody

2.1 K navrženým hraničním CHKO, jak jsou graficky zakresleny v obdržené mapě v měř. 1:40 000 nemáme připomínek.

2.2 Nesouhlasíme s předloženým návrhem zónace CHKO. Jako podklad pro další jednání předkládáme vlastní návrh na vymezení I. zón. V návrhu vycházíme z údajů rozborové části plánu péče a platných porostních map. Se zahrnutím dalších lesních pozemků do I. zóny nesouhlasíme. Vymezení druhých zón není v tomto našem návrhu řešeno.

V souvislosti s obnovou LHP na LHC Nové Hrady a LHC Kaplice s platností od 1. 1. 2004 však může být označení porostů změněno. Žádáme, aby při řádném projednávání návrhu zónace byl jeho zakres (z důvodů vyloučení nedorozumění) proveden do **černotisku porostní mapy v měřítku 1:10 000.**

LS Kaplice:

I. zóna: Lokalita Dolní Příbrání - Ulrichov - odd. 353, 354B, C, D, 355, 359F, G, 360 829C, 830A,C, 837A, 838, 872D, C,

833A, 835C, B, D, 828A.

Lokalita Myslivna - odd. 845A, B, C, 860A, B, 861B.

Lokalita Kapelník -Lužnice - odd. 839, 852A, F, H, 853

Lokality Pohořské rašeliniště, U tří můstků, Prameniště Pohořského potoka, Stodůlecký vrch, Rapotická březina v I.zóně zůstávají beze změny.

LS Nové Hrady:

I. zóna: Lokalita Terčino údolí, Přesličkový a Kamenný rybník, Vraní hnízdo -Vyhlídka, Mlýnský rybník, Točnick a Zlatá Ktiš v I. zóně zůstávají beze změny.

Lokalita Vysoká: odd. 720A, 723A1, A2(část), 725, 726, 727, 729D, 730, 731, 732A, B, 734,

735, 736A, B, D, 737A, B, 738,7 44A.

Lokalita Kraví hora a Kuní hora: odd. 706, 707A, B, C (po Z hranu polí lesních školek), 709,

710D, E, F, 711, 712B, 713.

Lokalita Jelení hřbet: odd. 745A, 746C, D, E, F, 753, 754, 755B, C, 756A, B, 760A.

Lokalita Liščí důl: **přeradit do II.zóny.**

Lokalita Žofínský prales: 771A, 772, 773A, B, C, E, F, G, J, 774, 775A, B, D, E, 776, 777, 778A, B, C,781A, D, 782, 783A, 785, 787, 788.

3. Přípomínky k návrhové části plánu péče o CHKO

Protože plán péče o CHKO slouží mimo jiné jako podklad pro rozhodování orgánu ochrany přírody ve správních řízeních, považujeme za důležité, aby v něm byly jmenovitě obsaženy mimo jiné následující body:

sdělení o možnosti sběru osiva lesních dřevin šetrným způsobem v genových základnách (většinu návrhu I. zón tvoří právě genové základny. Dle návrhu Nařízení vlády, § 4 odst. 2 by však v I. zónách mělo dojít k „omezení lidských zásahů do přírodního prostředí na nejmenší možnou míru“.),

v rámcových směrnících s ohledem na skutečný stav porostů vyčlenit porosty výrazně poškozené zvěří do samostatných hospodářských porostů

z OPRL by měly být převzaty diferencovaně podle hospodářských souborů:

- lhůty pro zajištění kultur,
- minimální podíl MZD,
- podíl geograficky nepůvodních dřevin.

Zásadně požadujeme zachování možnosti zastoupení modřínu evropského v lesích porostech v CHKO. Nesouhlasíme se zařazením MD mezi geograficky nepůvodní dřeviny. Jeho dnešní zastoupení v porostech předpokládané I. zóny je zhruba 0,38 % plochy (!), zastoupení v předpokládané II. zóně je 1,16 % plochy. Požadujeme, aby bylo jasně stanoveno jaké zastoupení v cílové dřevinné skladbě v I. a II. zóně může zaujímat. Uvedený procentní návrh však neznamená že bude těchto procent dosaženo.

Navržená hospodářská doporučení (obmýetí, obnovní doba) představují u cca 50 % lesů prodloužení obmýetí bez ohledu na současný stav porostů. Pro podrovní způsob hospodaření je charakteristická dlouhá obnovní doba, nikoliv prodloužené obmýetí, které většinou přispívá ke snížení výnosu z lesa (hromadění zásob v přestárlých porostech, snížení hodnotového přírůstu). V důsledku by navíc došlo k oboustranně nežádoucímu prodloužení doby přeměny na přírodě bližší druhovou skladbu.

Str.6. - Cíle ochrany v I., II., a III. zóně: sazenice a semenáčky – chránit proti buřeni vyžínáním, chránit proti klikorohu borovému před výsadbou máčením a v případě kalamitního žíru kurativním postřikem vhodným insekticidem.

Str.14. - Potřebné zoologické a jiné průzkumy: výzkum stavu a biologické hodnoty lesních porostů pomocí sledování druhového spektra bezobratlých živočichů předem konzultovat s odpovědnými pracovníky LČR.

Str.17. - Záchrana genofondu původní populace lesních dřevin – v současnosti jsou vyhlášeny tři genové základny, doporučujeme informovat se u oblastního genetika LČR po skončení přípravných prací k obnově LHP na aktuální stav.

Str.25. - Využití tzv. “hroudových sazenic“ - považujeme za nákladný a neefektivní způsob obnovy, s jeho zavedením ve velkém měřítku neuvažujeme. Kromě redukce stavů zvěře považujeme za nutné chránit jedli, modřín a listnáče mimo jiné i individuálními ochranami.

Str. 26. a dále - Obecně platné výchovné modely pro porosty jednotlivých dřevin jsou u LČR zpracovány v podobě „Programu trvale udržitelného hospodaření v lesích“ pro všechny hospodářské soubory a lesní typy. Požadujeme zcela aktualizovat.

Str.29 - Rekonstrukci předčasnou obnovou porostů, kde je rozsah poškození loupáním jelení zvěří větší než 70%, nepovažujeme za vhodnou, dáváme přednost zkrácení obmýetí a obnovní doby a jejich výchově kladným výběrem.

Str.30 - kap. 3.2.2.8 - Ve všech chráněných územích i v jejich ochranných pásmech je zákaz odvodnění – doplnit: „s výjimkou čištění již vybudovaných příkopů od nánosů. To se týká i okrajových příkopů účelových komunikací, jsou-li součástí nebo tvoří-li hranici ZCHÚ nebo jejich ochranných pásmech.“

Str.43 - V oblasti I. a II. zóny nelze měnit odtokové poměry – blíže specifikovat (např.: netýká se povrchového odvodnění při obnově lesa v HS 57, 59, 77 a vyčištění vodotečí a sběrných příkopů po těžbě).

Přílohy: Lesy a lesní hospodářství:

V rámcových směrnících pro hospodářské soubory je uveden hektarový počet sazenic při umělé sadbě vyšší o 1 až 2 tis. ks na 1 ha bez ohledu na druh dřeviny oproti minimálnímu počtu (viz Příloha č. 8 vyhláše č. 82/1996 Sb.). Použití silných vyspělých sazenic přitom umožňuje dosáhnout stejného účinku. Požadujeme aktualizovat.

Základním zdrojem příjmu v regionu dlouhodobě byl a měl by zůstat i do budoucna výnos z lesů, které pokrývají 71% výměry zájmového území. Je zájmem společnosti, aby dřevo opouštělo region s co nejvyšší přidanou hodnotou. Problémem, který však nemohou LČR ovlivnit, je chybějící zpracovatelská kapacita v regionu, která by umožnila další zhodnocení této významné zde vyprodukované obnovitelné suroviny a rovněž rozšíření počtu pracovních míst. V této souvislosti plně podporujeme požadavek dotčených obcí na zpracování socioekonomické studie dopadů zřízení CHKO Nové Hrady a dáváme podnět zřizovateli CHKO zvážit i konkrétní kroky v tomto směru, např. formou investičních pobídek aj.

Závěrem opětně vyjadřujeme svoji ochotu spolupracovat především na úrovni našich lesních správ Nové Hrady a Kaplice, oblastního inspektorátu Český Krumlov, ale rovněž ředitelství LČR na přípravě aktualizovaných podkladů, zejména návrhu zonace CHKO a plánu péče, které by vycházely z aktuálních dat a již existujících schválených dokumentů.

S pozdravem

Ing. František M o r á v e k
výrobně technický ředitel

Tolik stanovisko Lesů České republiky, s.p., Hradec Králové

Pro potřeby této studie lze obecně říci, že hospodaření ve státních lesích v zájmovém území je již dnes orientováno na "přírodě blízké hospodaření" při zachování produkčních možností lesa a tím se blíží maximální únosné hranici rentability. Je nutné si uvědomit, že pouze intuitivní přístup ke stanovování podmínek hospodaření by mohl mít za následek vážný sociální a ekonomický otřes pro tuto oblast.

Je logické, že tento otřes je eliminován rozsahem spravovaných státních majetků v rámci celé republiky, ale vzhledem k tomu, že hospodaření v lesích je uplatňováno systémem "vlastník - služba", dotýkají se veškeré kroky a změny v hospodaření přímo ekonomiky subjektů realizujících služby na těchto majetcích.

Tato problematika byla konzultována se dvěma nejvýznamnějšími subjekty, které na zájmovém území hospodaří. Jsou to Jč. lesy, a.s. (Ing. Houška) a Lesy Vyšší Brod a.s. a Lesy Kaplice a.s. (Ing. Kratochvíl). Uvedené skutečnosti potvrzuje i fakt, že počet zaměstnanců u těchto podniků neustále klesá. Je to samozřejmě v důsledku zvyšování produktivity práce a tím zlepšování ekonomiky prvovýroby. Za poslední 4 roky klesl počet zaměstnanců z 550 na 200 u Jč. lesů, a.s. a za poslední dva roky klesl počet zaměstnanců u Lesů Kaplice a.s. ze 170 na 100 (Lesy Vyšší Brod a.s. z 220 na 140).

Důsledkem je, jak již bylo řečeno, zvyšování produktivity prvovýroby, ale i klesající podíl prací v pěstební činnosti. Je to důsledek i tzv. přírodě blízkého hospodaření a laikovi by se mohlo zdát, že je to v pořádku. Opak je však pravdou. Za posledních 7 let sice významně stoupl podíl těžeb směřujících k přirozené obnově, ale významně začala klesat plocha prvního věkového stupně. Je to závažný fakt, který neumožňuje zachování trvalosti, vyrovnanosti a bezpečnosti produkce a to jak metodou věkových tříd, tak výběrným způsobem. Pod "vlajkou" "přírodě blízkého hospodaření" se tak schyluje ke katastrofě, která svým rozsahem daleko převyšuje katastrofy větrné, kůrovcové a mniščí.

Jde totiž o to, že neúměrně narůstá podíl přesílené a přestárlé hmoty, která je na trhu obtížně a nebo vůbec neuplatnitelná. Neuváženou urychlenou snahou o "přírodě blízké hospodaření" se věková, ale i druhová, struktura porostů vyvíjí negativně. V poslední době dochází k určitému obratu v pohledu na tuto problematiku a sledování rozlohy I. věkového stupně se snad i po soustředěném tlaku hospodářské úpravy lesů stává jednou z priorit péče o lesní porosty v České republice.

Kde je problém? Problém je právě v tom, že podíl pěstební činnosti klesl. Výrazně redukovanou poptávkou po sadebním materiálu nyní hrozí skutečnost, že nebude dostatek provenienčně vhodného sadebního materiálu pro obnovu porostů. Školky jsou poloprázdné, pracovníci přešli do jiné výroby, nebo odešli z lesnictví, ekonomiky lesních společenstev jsou v presu a na rychlou reakci nebude dostatek kapitálu, stát nemůže reagovat už vůbec a v případě EU je i zde nutné počítat s platným: "pomoz si sám a bude ti pomoheno".

Z celkové analýzy vyplývají tyto základní faktory a limity, které mají výrazný vliv na ekonomiku lesnictví v zájmové oblasti:

- ◆ Potenciál přirozené obnovy v zájmovém regionu je příznivý a z hlediska ekonomiky hospodaření je velmi vhodné ho využít, samozřejmě s ohledem na stav porostů. Uplatnění přirozené obnovy působí významně na snižování celkových pěstebních nákladů. Bez zařazení plošných prvků je však nerealizovatelný v optimu.
- ◆ Souhrnně u všech kategorií lesů v zájmovém regionu vychází podíl speciálních technologií v přibližování dříví 29%. Tento podíl je poměrně vysoký a vyžaduje zamyšlení o investicích do speciálních technologií těžby a přibližování dříví. Další limity vstupující do této položky významně zvýší náklady a potřebu investic.
- ◆ Podíl lesů zvláštního určení a ochranných lesů v zájmovém regionu - 34% je nad republikovým průměrem (Česká republika 20%). Důvodem jsou především velké

(velkorysé) plochy genových základů výrazně znehodnocujících ekonomiku prvovýroby a poměrně vysoký podíl ochranných lesů (horské podmínky). Zvyšují se tedy náklady na přibližování dříví (nutnost používat speciální technologie) a v některých případech i náklady na umělou obnovu lesa (zvýšená kamenitost některých stanovišť, větší podíly ztrát na zalesnění). Z těchto důvodů a z důvodů uchování geneticky vhodného materiálu se na těchto stanovištích snižuje intenzita hospodaření a je zde snaha využívat co nejvíce přírodních vlivů (podpora přirozené obnovy). Jednoznačným záporem však je, že snížená intenzita hospodaření vede ke snaze zvyšování obmýti a ne obnovní doby, která by měla přijít často před 80. rokem stáří porostů. Považujeme to za výraznou chybu, která je v zásadním rozporu s tzv. přírodě blízkým hospodařením. Plán péče ve svých zásadách však ve své podstatě zvyšuje obmýti což je proti ekologii lesa a ruku v ruce i proti ekonomice hospodaření.

- ◆ Výrazně nadnormální zastoupení 10. věkového stupně v lesích zvláštního určení, ale i v lesích hospodářských, znamená zvýšení současných mýtních těžeb nejméně v následných třech desetiletích, tak aby tyto porosty byly včas obnovovány s co nejmenšími ztrátami na produkci a kvalitě těžebního fondu a struktura lesů vyhovovala ekologickým zásadám v zájmovém regionu. To je opět v rozporu se zásadami plánu péče.
- ◆ Nadnormální zastoupení 4. věkového stupně znamená nutnost realizovat větší množství výchovných zásahů pod hranici rentability, neboť tyto porosty (a mladší) jsou zničeny z minulosti intenzivním chovem jelení zvěře
- ◆ Nutnost rychleji dokončovat obnovu porostů starších 120 let. V těchto věkových stupních dochází ke zvyšování podílu zastoupení listnaté zásoby se zhoršenou možností realizace. Porosty mají nevhodnou věkovou strukturu (zpravidla stejnověké, nebo dva, maximálně tři věkové stupně). Je to vážný ekologický a opět i ekonomický problém, který přinese výrazně zvýšené náklady spojené s obnovou těchto porostů.
- ◆ Zvyšování podílu zastoupení BK na úkor SM zvyšuje patrně ekologickou hodnotu porostů a příznivě působí na produkční schopnosti lesních půd, na druhé straně působí protisměrně na výnosy z prodeje dříví. Bukové dříví má nižší zpeněžení než dříví smrkové (v současné době je to na pilařské kulatině v III A jakosti o cca 10%. V IIIB jakosti je tento rozdíl nižší o cca 20%). Tento trend je dlouhodobý. BK má obecně i nižší (cca o 1/3) zásoby mýtních porostů než smrk, náklady na obnovu smíšených porostů jsou velmi vysoké (pokud nejsou z plošných prvků), a to hlavně ve snaze udržet podíl buku v únosné míře tak, aby nedocházelo k útlaku ostatních dřevin (SM,JD) .
- ◆ 2.-5. a 6. věkový stupeň je poškozen zvěří , poškození činí celkem cca 42% všech zásob SM v těchto věkových stupních zájmového regionu (údaj 1993)
- ◆ Rozsahem tohoto poškození je výrazně a dlouhodobě snižována hodnota lesa v rámci zájmového regionu. Je narušen základní princip trvalosti hospodaření a to dlouhodobá výnosová vyrovnanost hospodaření (v současné době jsou ještě těženy porosty podstatně vyšší kvality a vyššího zpeněžení, než budou těženy porosty našimi následovníky za cca 30-50 let).
- ◆ U poškozených porostů stoupá ohrožení větrnými kalamitami a sněhem s následným rozpadem těchto porostů a jejich předčasnými obnovami, které je nutné dotovat.
- ◆ Tyto porosty nemohou být z důvodů poškození řádně vychovávány (často je výchova zbytečným krokem) a tak dochází k dalším ekonomickým a ekologickým ztrátám na kvalitě výsledných porostů.

Objektivně je nutné říci, že plán péče pro zájmové území bude mít na hospodaření v lese negativní dopady. I když převaha lesů v zájmovém území je dosud státních, je i ze stanoviska Lesů České republiky patrné, že i pro správu těchto lesů představuje plán péče, pokud by zůstal v navrhované podobě, vážná omezení s dopady na sféru služeb v lesnictví a na kvalitu lesních porostů.

Tato skutečnost je zvláště markantní u lesů obecních a městských. Z pohovorů na toto téma s hospodáři těchto majetků vyplývá absence zkušeností s hospodařením v těchto typech zvláště chráněných území. Proto je nutné si uvědomit, že omezení vyplývající z nestandardního režimu hospodaření, tedy prokazatelné ztráty na hospodaření, musí být řešeny formou náhrad pro tyto subjekty. Dosavadní právní úprava s tím počítá pouze velmi omezeně a uplatnění nároku je na rozhodnutí státní správy o způsobu hospodaření. Pokud by mělo dojít k vyhlášení CHKO, je nutností, aby plán péče řešil způsob náhrad za újmy na hospodaření, a to nejen v lesích, ale i v zemědělské výrobě.

Abychom mohli alespoň definovat újmy, které vznikají v důsledku CHKO, respektive v důsledku nedořešeného a nerovnovážného stavu mezi vlastníkem (hospodářem) a požadavky plánů péče jednotlivých Správ CHKO, požádali jsme dva významné subjekty hospodářící na území již existujících CHKO (Šumava, Slavkovský les) o vyjádření se k této problematice. Byly položeny dvě otázky: "jaká cítíte omezení spojená s hospodařením v lesích CHKO a s prokazatelnými ekonomickými ztrátami?" a otázka druhá "Jaké náhrady nebo výhody jsou spojeny s existencí CHKO na vašem majetku?"

Kašperskohorské městské lesy s.r.o.

Hospodáří na 6100 ha lesa. Podstatná část lesního majetku se nachází na území Národního parku Šumava (cca 2/3) zbytek je na území CHKO Šumava a přírodního parku. Uváděné ztráty jsou pouze v souvislosti s hospodařením v CHKO, nezahrnují NP.

Prokazatelné ztráty jsou spojeny s:

- ◆ výběrným způsobem těžby, popřípadě skupinkovitě a následně se zásahem rozděleným na období nejméně 3x za dobu platnosti LHP
- ◆ výrazná snaha ponechávat stát část matečného porostu (bez stanovení podílu), snaha ponechat stát a zarůst všechny jedle
- ◆ nemožnost zásahu do keřového patra, což přináší výrazně ztížené podmínky spojené s těžbou a vyklizením
- ◆ naprosto neúměrné náklady spojené se zalesněním takových ploch, zvláště když Správa CHKO diktuje druhové složení (často bez ohledu na ekologické podmínky těchto dřevin)
- ◆ přednostní likvidace všech nepůvodních dřevin z porostů
- ◆ v určených lokalitách zákaz obnovy cílovými dřevinami - snaha ponechat přirozenému vývoji
- ◆ při výsadbě v prvním roce použít pouze listnáče v cílovém stavu smrk maximálně 50% a to často proti ekologickým podmínkám těchto dřevin (klimatické podmínky)
- ◆ zákaz rekonstrukcí (a to i skupin ekologicky a provenienčně naprosto nevhodných) zákaz výseku "plevelných" dřevin a to i v případě výrazné dominance (jíva, osika, bříza)
- ◆ u listnáčů maximálně omezit výchovu
- ◆ nemožnost zpracovávat kalamitu v blízkosti vodních toků

- ◆ zákaz budování přibližovací a vývozní cestní sítě (mimo údržby stávající, byť nevyhovující a neúčelné)

Odpovědi na druhou otázku

- ◆ naprosto žádné výhody ani náhrady
- ◆ naprosto žádná odpovědnost za chybná, neodborná rozhodnutí

Loketské městské lesy s.r.o.

Loketské lesy hospodaří cca 5100 ha lesa, 1500 ha zemědělských půd a 6 rybníků. Převážná část majetku je na území CHKO Slavkovský les.

Správu CHKO považujeme za spíše zbytečnou než nepřátelskou. Rovněž osobní vztahy jsou udržovány na zdvořilé úrovni.

Případ první:

Před pěti lety se naše společnost pokusila v rámci rekonstrukce lávky na našem majetku ve Svatošských skalách zvýšit světlostní profil o cca 40 cm. Stanovisko CHKO bylo zásadně negativní s odůvodněním, že lávka je "přirozenou překážkou" nežádoucí nákladní dopravě. Náš argument, že tímto jsme nuceni vyvážet dřevní hmotu právě přes lokality, které jsou z jejich pohledu nejcennější a to zhruba s 20 km oklikou, nebyl vzat v potaz jako dostatečný důvod pro změnu stanoviska. Ekonomický argument - ekonomické ztráty na dopravě jsme ani neuváděli. Za zmínku rovněž stojí skutečnost, že v předmětné lokalitě parkují v sezóně desítky automobilů díky místní prosperující restauraci, dodatečně byl Správou v loňském roce povolen provoz v přilehlém rekreačním zařízení vč. autobusové dopravy !!! Dále platí zákaz horolezení a pochopitelně i táboření v celé lokalitě, která má být z důvodů nám zcela ne zřejmých vyhlášena "Národní přírodní památkou". Vzhledem k tomu, že se jedná o náš majetek, je to podivné. Mimochodem náš personál vymohl v uplynulém roce v rámci činnosti lesní stráže za porušování zmíněných zákazů více než 12000 Kč. Pracovníky CHKO jsme při této činnosti nepotkali.

Případ druhý- aktuální

Zaměstnanec CHKO nechal z vlastní iniciativy zpracovat projekt na revitalizaci rašeliniště (plošně odkryto a zdevastováno po těžbě cca 70 ha). Dodatečně vzal na vědomí, že bude vhodné, aby se ke zmíněnému záměru vyjádřil také vlastník pozemku (město Loket), a to pokud možno v rámci územního řízení - formou připomínek k předloženému projektu. Dopředu říká, že nedá souhlas k zalesnění, byť částečnému, a preferuje vlastní projekt, který spočívá ve stavbě hráze a zavodnění celé lokality na nulu. V detailech pak předpěstování mechů apod. a nastartování procesu přirozené sukcese .. !? Pomineme-li fakt zda pro nastartování přirozené sukcese je třeba mechů, nebo rovnou stromů a keřů jako to chceme my, újmu vlastníka v dané lokalitě, která měla být po ukončení těžby navracena do původního stavu (byla z velké části odlesněna), natož lokalit okolních (otevřené porosty, permanentně poškozované větrem atd.) nyní ještě zamokřené zvednutím hladiny vody, čímž ze zkušeností z jiných lokalit lze předpokládat velké úhyny změnou vodního režimu, nikdo neřeší.

Případ třetí-typický

Lokalita "Křížky" byla před časem "objevena" pracovníky CHKO coby cenóza první kategorie (hořečnaté podloží hadců, výskyt zimostrázu alpinského). Aby bylo zabráněno devastaci pastvou (uplatňuje se od pradávna), přistoupila Správa k vyplocení lokality včetně obrovského 200 KW sloupu trčícího uprostřed. Výsledek se záhy dostavil. Agresivní, leč méně hodnotné trávy se počaly prosazovat v cenóze první kategorie.... , protože bylo

přistoupeno opět k vypásání lokality stádečkem koz, ovšem pod dozorem Správy a to dvakrát do roka.

Obecně závěrem

Vezmeme-li v potaz, že lesní porosty v CHKO Slavkovský les patří v oblasti poškozování zvěří k nejpostiženějším v republice (stejně jako nijak chráněné Krušné hory), že vnášení melioračních a zpevňujících dřevin bez oplocování je vyhazování peněz bez ohledu na intenzitu lovu vlastníka (letošní náš odstřel byl 150 ks vysoké) neboť v okolních lesích se zvěř "chová", že došlo k "ekonomickému" vysídlení z území CHKO a díky tomu je dnes území pod správou CHKO lokalitou patřící k největšímu výskytu invazních rostlin (bořevník, křídlatka), docházíme nutně k závěru, že spíše než absence tolikrát zmiňované instituce, škodí zdejšímu regionu absence kvalifikovaných, rozumných a zodpovědných hospodářů, na které již nezbylo místo.

Tolik Loket.

Zemědělství v zájmovém regionu

Zemědělství je významným odvětvím, který ovlivňuje kvalitu života v zájmovém regionu. Jak již bylo uvedeno dříve, zemědělskou výrobu zajišťují poměrově převážně střední soukromé zemědělské firmy, kterých je v zájmovém regionu 5. Hospodaří převážně na vlastní a pronajaté zemědělské půdě a je nutno říci, že se všechny od sebe liší svým zaměřením. Dá se však říci, že sjednocujícím je chov dobytka, diferenciací se projevuje v druhu dobytka (nebo drůbeže) a rostlinné výrobě. Zcela se odlišuje firma Petrův zdar s.r.o., která je zaměřena na chov ryb a masné husy.

Pro účely studie poskytly podrobnější údaje firmy:

Petrův zdar s.r.o. (ing. Vondra), SOHORS s.r.o.(Ing. Kouba), Novohradská společnost s.r.o. (MVDr. Kypet)

Vzhledem k tomu, že struktura a charakter zemědělství, zemědělských pozemků jsou popsány v jiných kapitolách této studie, uvedeme zde údaje a náhled představitelů citovaných firem.

Petrův zdar s.r.o. (Ing. Vondra)

Firma existuje od roku 1993. Má 60 stálých zaměstnanců a hospodaří celkem na 1200 ha rybníků, což představuje 250 rybníků. Cca 80 rybníků je v extenzivním režimu. Jsou to rybníky do 10 ha. Většina rybníků v zájmovém území je v majetku nebo nájmu této firmy. Pro zajímavost v nájmu od PF ČR je z uvedených 250 rybníků pouze 33.

Další výrobou je chov masné husy (70 000 housat) a broilerů. Zde je nutné podotknout, že z hlediska programů EU bude v budoucnu možné usilovat o podporu chovu české masné husy, která je unikátem na trhu a bude možné tedy usilovat o zařazení mezi tradiční český "výrobek". Chov husí je sice mimo hranice zájmového území, ale bude nadále právem vlastníka, uvažovat o rozšíření chovu, bude-li to ekonomicky vhodné. I tak se nepočítá s umístěním chovu do zájmového území.

Produkce firmy je částečně závislá na produkci zemědělských firem zájmového regionu, a to v nákupu krmiv, což je pšenice, žito a tritikál.

V současné době firma buduje líheň plůdků v blízkosti sádek u Nových Hradů. Nebrání se využít tuto líheň i pro záchranné programy naší vodní fauny.

Záměrem firmy je investovat do výstavby nových rybníků, respektive v převaze obnov zaniklých a poškozených nádrží a rybníků (soustava Veverí, Horní Stropnice). Firma neuvažuje s využitím svých rybníků pro rekreaci, pouze jako sportovní rybníky pro rybaření.

Je to vedeno snahou udržet zaměstnanost a příležitosti pro další odbornosti firmy, protože cca 1/4 pracovníků je spojena přímo s vlastní výrobou, ostatní jsou doprovodné služby a samozřejmě techničtí pracovníci.

Další tlak na firmu směrem k extenzivnímu hospodaření s vodními plochami vidí firma jako vážné ohrožení ekonomiky. Spolu s očekávaným otřesem spojeným s přechodem směrem k normám EU (krmné směsi, medikamenty, ostatní) je to vnímáno jako neúměrná komplikace, která není kompenzována, a proto není ani akceptovatelná.

Novohradská společnost s.r.o. (MVDr. Kypet)

Firma je zaměřena na pastevní chov dobytka na maso. Firma obhospodařuje 600 ha pozemků, výlučně travních společenstvech. Počet zaměstnanců se z dřívějších 31 snížil na dnešní 3 ! Hospodaří s 400 ks hovězího dobytka, 120 ks ovcí a 60 ks koz. O fungování zemědělského podniku v režimu CHKO jsou vlastníci informováni, znají zkušenosti z jiných oblastí. V CHKO nevidí účinný nástroj ochrany přírody. Tu zajistí dodržování stávajícího legislativního režimu za podpory obyvatel a subjektů hospodařících s krajinou. MVDr. Kypet je přesvědčen, že mu jeho vzdělání stačí na to, aby dokázal posoudit co je pro ochranu přírodního prostředí nutné. Nástroje na uplatnění systému ochrany přírody však musí mít v rukou vlastníci, nebo obec. Jedině on sám je povinen a zároveň oprávněn realizovat opatření na jeho nebo jím spravovaných pozemcích. Pokud to však vyžaduje společenská poptávka musí následovat kompenzace, nebo to musí být veřejný zájem plošný, tedy v rámci zemědělské politiky tak, aby nebyl nikdo znevýhodněn. Jinými slovy bez přímé kompenzace není možné v jiném režimu uvažovat.

Dr. Kypet vnímá potřeby krajiny jako prioritní. Vnímá kulturní krajinu jako faktor, který má značný vliv na podporu cestovního ruchu, který je strategií mikroregionu a regionu. V pojetí však vidí systémovou chybu. Cítí potřebu obnovy remízů, mezí, zídek, lokálních staveb, mostků, seníků, cítí potřebu realizovat pozemkové úpravy. To jsou všechno kroky které Novohradsko nevyhnutelně čekají, aby krajina byla zajímavá pro návštěvníky i ze vzdálených regionů. Jako prvotní krok je však vnímána účelová podpora hospodáře a kompenzace ztrát směřující k prosazení veřejných zájmů.

SOHORS s.r.o. (Ing. Kouba)

Firma hospodaří celkem na 1850 ha zemědělské půdy. Je zaměřena na pěstování obilovin. Struktura je 1401 ha orné půdy, ostatní jsou trvale travní plochy Z celkové plochy je více než 50 % v zájmovém regionu. Firma privatizovala v rámci privatizačního projektu dva vepříny, z nichž jeden je na území zájmového regionu (Žumberk). Firma pěstuje obiloviny na cca 800 ha, na 300 ha řepku, na 150 ha kukuřici na zrno (vynikající výsledky) a část na siláž. Z trvalých travních porostů se jedná zčásti o jílek na likvidaci kejdy. Dále je firma orientována na chov dobytka, kdy chová 980 ks skotu, cca 600 prasnic. Průměr na prasnici je 18 selat.

Firma zaměstnává nyní 68 zaměstnanců, přičemž v rámci optimalizace výroby počty zaměstnanců neustále klesají. Podmínky přípravy na vstup do EU jsou prioritní a směřují k další optimalizaci výnosů. Investuje se do nových technologií a do výkonné techniky. Nůžky mezi subvencemi a potřebami se výrazně rozvírají. Dá se říci, že vývoj subvencí

nereaguje na vývoj potřeb předvstupních příprav na EU. Firma také neustále vypořádává restituční nároky.

Přírodní park je vnímán pozitivně a je ochota se aktivně podílet na stabilizaci ochrany krajiny a přírody. Jakákoliv změna k extenzivnímu hospodaření bez okamžitých kompenzací je nepřijatelná. Určitým řešením by mohly být pozemkové úpravy. Není však myslitelné aby vlastníci nebo nájemci nesli jakékoliv další ztráty. Pokud se má udržet alespoň částečně sociální politika v zájmovém území, je nutné zahájit okamžitě obnovu tohoto území a to jak kultury krajiny tak infrastruktury, posílit ekonomickou výkonnost místních podniků. Základní princip je ale právo vlastníka rozhodovat nad svým majetkem, nebo jemu svěřeným. Správa CHKO tento problém nevyřeší a ani k tomu není určena. Proto se jeví jako nadbytečná a vzhledem k novému uspořádání státní správy se jeví jako užitečnější přímá vazba na region, než na stát prostřednictvím Správy CHKO. Pokud by pak Správy CHKO byly zvýhodňovány například v získávání dotací před subjekty splňujícími stejná kritéria z jiných oblastí (přírodní park) jedná se o čistě diskriminační jev, protože postavení subjektu je stejné.

Děkujeme vlastníkům a zástupcům výše uvedených firem za snahu o uskutečnění schůzek s ostatními zemědělskými subjekty, ke kterým z různých důvodů nedošlo. Rozhodně lze očekávat jejich další aktivitu v průběhu událostí příštích.

Závěrem této kapitoly lze sumarizovat:

- ◆ Správu CHKO chápou hospodařící subjekty jako politické rozhodnutí bez vazby na obyvatelstvo a hospodařící subjekty, což přinese ekonomické a sociální potíže těmto subjektům, obcím. Z tohoto pohledu ji označují jako nadbytečnou a komplikovanou.
- ◆ Ekologie krajiny není a ani nemůže být závislá na druhu státní správy. Subvence na veřejné zájmy musí mít přímou vazbu na vlastníka nebo na hospodařící subjekt a musí jít ruku v ruce s požadavkem na tento veřejný zájem.
- ◆ Hospodaření v lesích, byť by se jednalo o úpravu pohledu na něj, nemůže být skokové (vyžaduje cca 80 až 100let), možná úprava musí mít historickou kontinuitu a musí vycházet z vazeb na historii hospodaření v oblasti a růstové podmínky a ekonomiku lesní prvovýroby
- ◆ Změnu hospodaření v lesích musí realizovat odborníci schopní zhodnotit dopady z dlouhodobého hlediska, musí být zpracován dlouhodobý (cca 60 let) projekt
- ◆ Opatření v lesích nesoucí ekonomické ztráty musí být řešeny kompenzacemi
- ◆ Všechny subjekty jsou ochotny podílet se na ochraně krajiny a přírody přímo v rámci stávajících legislativních podmínek